

Bruggenbouwer in cultuur: eerste opleiding voor (aankomend) cultuurcoaches

Kunst en cultuur werden lang gezien als luxegoederen. Iemand die muziekles wilde of graag naar het theater ging, moest dat individueel regelen. Sinds een aantal jaren is dat beeld aan het veranderen. Net als sport kan cultuur de maatschappelijke betrokkenheid en het algeheel welzijn van mensen positief beïnvloeden. En dat is precies de reden dat de cultuurcoach al sinds het begin van de Brede Regeling Combinatiefuncties in 2019 onderdeel is van die regeling. Gemeenten, provincies en het Rijk maken steeds vaker beleid om verschillende doelgroepen in aanraking te brengen met kunst en cultuur. De cultuurcoach is niet meer weg te denken. Vorig jaar startte aan Hogeschool Windesheim in Zwolle zelfs de eerste opleiding voor dit werkveld: 'Bruggenbouwer in cultuur' TESSA DE WEKKER

De deeltijdopleiding van een klein halfjaar is bedoeld voor (aankomend) cultuurcoaches, cultuurmakelaars, verbinders in cultuur, combinatiefunctionarissen en beleidsmedewerkers bij de lokale overheid. "Het werkveld is ontzettend breed en het beroep is nog vrij jong. Aan de vorige cursus deed zelfs een buurtsportcoach mee", zegt Eléon de Haas.

Makkelijker van start

De Haas is zelf jarenlang cultuurmakelaar geweest in verschillende gemeenten en is een van de initiatiefnemers van de opleiding. "Cultuurcoaches hebben allemaal

een andere achtergrond. Mensen komen bijvoorbeeld uit de zorg of het onderwijs en hebben een achtergrond in de amateurkunst. Anderen zijn aan het conservatorium afgestudeerd als instrumentalist of schoolmusicus. Eigenlijk zie je een hele beroepsgroep van mensen die best wel een idee hebben van wat ze kunnen betekenen voor het werkveld, maar dat idee verder moeten uitwerken nadat ze al een aanstelling hebben gekregen. Vaak moeten ze zelf uitzoeken wat hun rol in hun gemeente eigenlijk is. Er is behoefte aan gezamenlijke deskundigheidsbevordering. Wat is mijn rol als verbinder, welke kennis neem ik mee, hoe werkt die beleidskant

Bruggenbouwen in cultuur

Alle deskundigheid voor verdere professionalisering van cultuurcoach of -makelaar

“Er is behoefte aan gezamenlijke deskundigheidsbevordering. Wat is mijn rol als verbinder, welke kennis neem ik mee, hoe werkt die beleidskant en hoe verhoud ik me tot andere partijen in het veld?”

Eléon de Haas (cultuurmakelaar)

en hoe verhoud ik me tot andere partijen in het veld? De opleiding zorgt ervoor dat mensen makkelijker van start kunnen gaan. En als ze al werkzaam zijn, kunnen ze hun kennis verbreden.”

Een aantal jaren geleden kwam De Haas in contact met Bert Sleijster, docent fondsenwerving, sponsoring en sociaal onder-

nemen bij Hogeschool Windesheim. Sleijster: “Eléon zag veel raakvlakken met onze cursus Fundraising Grantmaking & Sponsoring.” Daarin leren deelnemers onder andere over fondsenwerving, relaties beheer, projectaanvragen schrijven en goed-doelenmarketing. “We zijn gaan brainstormen over wat we konden betekenen voor cultuurcoaches en -makelaars. We hebben

met experts van het LKCA [Landelijk Kenniscentrum voor Cultuureducatie en Amateurkunst, red.] gesproken en de provincie Overijssel is ook aangesloten.”

Makkelijk, laagdrempelig aanbod

Willem van Bruggen, beleidsadviseur cultuureducatie en -participatie bij de provincie Overijssel, was meteen enthousiast. De provincie ondersteunt gemeenten om een cultuurcoach of -makelaar in te zetten, ook financieel. “Als provincie willen we dat onze inwoners meedoen en mee kunnen doen in de samenleving. Cultuur kan daar een belangrijke bijdrage aan leveren, net als sport. De coronatijd heeft laten zien: als mensen langere tijd hun hobby niet kunnen uitoefenen of niet naar hun vereniging kunnen, dan is dat niet goed voor hen. Daarom is een goed kunst- en culturaanbod voor verschillende doelgroepen belangrijk. En inwoners moeten daar dan ook makkelijk en laagdrempelig mee in aanraking komen. Daar zijn cultuurcoaches en -makelaars heel belangrijk voor en daarom heeft de provincie deze opleiding ook aangejaagd”, zegt Van Bruggen, die zelf een gastcollege geeft over overheidsbeleid in de cultuursector.

De deeltijdopleiding bestaat uit veertien collegemiddagen en -avonden en duurt een halfjaar. Er zijn vijf modules: cultuurbeleid, doelgroepen en verbindingen, nieuwe spelregels, maatschappelijke waarde en middelen, en sturen op inhoud en/of proces.

Van elkaar leren

Een belangrijk onderdeel van de cursus gaat over de (maatschappelijke) waarde van kunst en cultuur en fondsenwerving. “Financiering van kunst en cultuur is niet alleen een kwestie van je hand ophouden en vragen om subsidies”, zegt Sleijster.

Juist in het bedrijfsleven liggen heel veel kansen. Verreweg de meeste bedrijven doen wel iets in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen en kunst en cultuur; zeker laagdrempelige projecten in een wijk of voor een bepaalde doelgroep zijn interessant voor bedrijven. “Mensen in de kunst- en cultuursector rea-

liseren zich bovendien nog lang niet altijd dat ze zelf ook waarde kunnen creëren waaraan mensen en bedrijven graag willen bijdragen.”

Tijdens de cursus leren deelnemers ook van elkaar. De Haas: “Er zijn cursisten die uit de hoek van de amateurkunst komen. Die zijn helemaal thuis in het werkveld, maar weten nog weinig van beleid en hoe ze zich moeten verhouden tot het lokale of provinciale bestuur. Of van fondsenwerving. Maar er zijn ook mensen die juist aan de bestuurskant zitten en nog niet veel *feeling* hebben met het werkveld. Door middel van deze opleiding brengen we dat dichter bij elkaar.”

“Financiering van kunst en cultuur is niet alleen een kwestie van je hand ophouden en vragen om subsidies”

Bert Sleijster (Hogeschool Windesheim)

Punt op de horizon

Inmiddels zijn er twee lichten met in totaal dertig deelnemers afgestudeerd. Binnenkort gaat de derde cursus van start. “De eerste twee cursussen zaten heel snel vol. De deelnemers kwamen niet alleen uit Overijssel, maar ook van verder weg. We hadden zelfs deelnemers uit Brabant. Dat geeft wel aan dat de behoefte er is in de doelgroep”, zegt Sleijster. Er lopen dan ook gesprekken met onder andere LKCA en verschillende provincies om de cursus in de toekomst mogelijk ook op andere locaties te geven. Van Bruggen: “Op landelijk niveau is er beweging om de amateurkunst en cultuurparticipatie te ondersteunen. Deze opleiding past in dat plaatje en zorgt er bovendien voor dat mensen die aan de slag gaan als cultuurcoach een betere startkwalificatie hebben.”

De drie zien ook wel wat in het verbreden van de cursus, zodat hij niet alleen voor cultuurcoaches interessant is, maar ook voor buurtsportcoaches. Sleijster: “De meeste colleges zijn voor buurtsportcoaches net zo relevant. Zij opereren in hetzelfde lokale speelveld en hebben dezelfde taken en uitdagingen: mensen laten participeren en vraag en aanbod op elkaar afstemmen. Aan de tweede cursusreeks deed niet voor niets een buurtsportcoach mee. Het zou fantastisch zijn als cultuur-

“Op landelijk niveau is er beweging om de amateurkunst en cultuurparticipatie te ondersteunen. Deze opleiding past in dat plaatje”

Willem van Bruggen (Provincie Overijssel)

en buurtsportcoaches elkaar beter leren kennen en gaan versterken. Als je samenwerkt, word je sterker.” “De buurtsportcoaches zijn zeker een punt op de horizon, maar voorlopig richten we ons in eerste instantie op cultuur”, zegt Van Bruggen.

De Haas denkt nog verder in de toekomst. Hij denkt dat de opleiding op den duur een minor kan worden binnen verschillende opleidingen, waaronder in de kunst- en cultuursector. “Op die manier zijn afgestudeerden breder inzetbaar en kunnen ze al tijdens hun studie kiezen voor het beroep van cultuurcoach. En wellicht is er op den duur zelfs een mogelijkheid dat het een complete hbo-opleiding wordt. Maar goed, dan zijn we wel een tijd verder, denk ik. Voorlopig is deze cursus een mooie start, waar veel behoefte aan is.” ■

Cultuurcoach of cultuurmakelaar?

Cultuurcoach, cultuurmakelaar, cultuurscout, bruggenbouwer in cultuur. Het beroep van verbinder tussen cultuur en andere domeinen, zoals onderwijs, zorg, welzijn en sport, ter stimulering van deelname aan cultuur, kent vele namen. Dat kan voor verwarring zorgen. De invulling van de functie verschilt ook nog van gemeente tot gemeente. “Er is nu wel een ontwikkeling gaande om voor de duidelijkheid vooral de naam cultuurcoach te gaan gebruiken”, zegt Eléon de Haas.

In totaal werken in Nederland zo’n 1.147 cultuurcoaches, samen goed voor ongeveer 477 fte. In driekwart van de gemeenten is minstens één cultuurcoach actief. De cultuurcoach is één van de zes profielen in de Brede Regeling Combinatiefuncties. Binnen het profiel cultuurcoach zijn er zes labels: educatie, amateurkunst, talentontwikkeling, verenigingsondersteuning en zorg en welzijn. Die labels helpen opdrachtgevers om de inzet van de cultuurcoach beter te kaderen en af te bakenen. De Haas: “Ze kunnen gericht op zoek naar wat voor persoon met welke achtergrond ze zoeken. Is dat iemand die op scholen aan de slag gaat of zich juist gaat bezighouden met projecten van en voor inwoners? Deze verschillende labels zullen in de volgende cursus ook duidelijk naar voren komen als richtingen waar de cultuurcoach voor kan kiezen.”